

Likums par patvērumu Latvijas Republikā

I nodaļa

Vispārīgie noteikumi

1. pants. Likumā ir lietoti šādi termini:

patvēruma meklētājs – persona, kura šajā likumā noteiktajā kārtībā iesniegusi iesniegumu par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu Latvijas Republikā;

patvēruma procedūra – kārtība un termiņi kādos šajā likumā noteiktajā kārtībā izskata patvēruma meklētāja iesniegumu par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu no tā iesniegšanas brīža līdz galīgā lēmuma pieņemšanai;

bēglis – trešās valsts valstspiederīgais, kurš pamatoti baidoties no vajāšanas rases, reliģijas, tautības, politisko uzskatu vai piederības kādai noteiktai sociālai grupai dēļ, atrodas ārpus valsts, kuras piederīgais šī persona ir, un nespēj vai šādu baiļu dēļ nevēlas pieņemt minētās valsts aizsardzību, vai bezvalstnieks, kas, būdams ārpus savas agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valsts, tādu pašu iemeslu dēļ, kā minēts iepriekš, nevar vai šādu baiļu dēļ nevēlas tajā atgriezties, uz kuru neattiecas šā likuma 31.pants un kuram šā likuma noteiktajā kārtībā piešķirts bēgļa statuss;

persona, kurai piešķirts alternatīvais statuss – trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kuram nevar piešķirt bēgļa statusu saskaņā ar šā likuma 30.panta pirmo daļu, bet ir pamats uzskatīt, ka attiecīgā persona, ja tā atgrieztos savā izcelsmes valstī vai ja bezvalstnieks atgrieztos savas agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valstī, tam draudētu reāls risks ciest smagu kaitējumu un uz kuru neattiecas šā likuma 33.pants, un kura nevar vai šāda riska dēļ nevēlas pieņemt minētās valsts aizsardzību, un kuram šā likuma noteiktajā kārtībā piešķirts alternatīvais statuss;

nepilngadīgais bez pavadības – trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kas ir jaunāks par astoņpadsmit gadiem un ir ieradies Latvijas Republikā bez tādu pieaugušo pavadības, kas ir par viņu atbildīgi saskaņā ar likumu vai paražu, arī nepilngadīgais, kas palicis bez pavadības pēc ierašanās Latvijas Republikā;

ģimenes locekļi - bēgļa vai personas, kurai piešķirts alternatīvais statuss, laulātais un viņu nepilngadīgie bērni, kas ir neprecējušies un apgādājami, neatkarīgi no tā, vai viņi ir dzimuši laulībā vai ārļaulībā, vai arī ir adoptēti, ja šāda ģimene pastāvējusi jau izcelsmes valstī;

izcelsmes valsts – personas valsts piederības valsts vai valstis vai bezvalstnieka – agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valsts;

pagaidu aizsardzība – ārkārtas pasākums, ar kuru personu grupai piešķir tiesības noteiktu laiku uzturēties Latvijas Republikā.

2.pants. Šā likuma mērķis ir saskaņā ar vispāratzītiem starptautiskajiem cilvēktiesību principiem nodrošināt personu tiesības saņemt Latvijas Republikā patvērumu, iegūt bēgļa vai alternatīvo statusu, vai saņemt pagaidu aizsardzību.

3.pants. (1) Patvēruma meklētāju nevar izraidīt uz valsti vai izdot valstij, kurā pastāv šā likuma 30. panta pirmajā daļā vai 32.panta pirmajā daļā minētie draudi.

(2) Personu, kurai Latvijas Republikā piešķirts bēgļa statuss, nevar izraidīt uz valsti vai izdot valstij, kurā pastāv šā likuma 30. panta pirmajā daļā minētie draudi.

(3) Personu, kurai Latvijas Republikā piešķirts alternatīvais statuss, nevar izraidīt uz valsti vai izdot valstij, kurā pastāv šā likuma 32.panta pirmajā daļā minētie draudi.

(4) Šā panta pirmās un otrās daļas nosacījumi neattiecas uz patvēruma meklētāju vai bēgli, ja:

1) ir pamats uzskatīt, ka viņš rada draudus Latvijas Republikas valsts drošībai;

2) persona, kas ar tiesas spriedumu atzīta par vainīgu sevišķi smaga nozieguma izdarīšanā, rada draudus Latvijas sabiedrībai.

4.pants. Patvēruma procedūrā iesaistītās institūcijas ļauj Apvienoto Nāciju Organizācijas augstajam komisāram bēgļu lietās:

1) tikties ar patvēruma meklētājiem, arī tiem, kas ir aizturēti;

2) saņemt informāciju par personas iesniegumu par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu (turpmāk – iesniegums), pieņemtajiem lēmumiem un tiesas nolēmumiem, ja patvēruma meklētājs tam piekrīt;

3) paust viedokli par iesniegumu jebkurā patvēruma procedūras stadijā.

5.pants. (1) Patvēruma procedūrā iesaistīto institūciju darbiniekiem nav tiesību izpaust informāciju par patvēruma meklētāju, tai skaitā par iesnieguma iesniegšanas faktu, izņemot šā panta otrajā daļā minētos gadījumus. Par informācijas izpaušanu vainīgais darbinieks saucams pie disciplinārās, administratīvās vai kriminālatbildības.

(2) Informāciju par patvēruma meklētāju drīkst izpaust, ja attiecīgā persona tam rakstveidā piekritusi vai ja informāciju pieprasījušas kompetentās Latvijas Republikas vai ārvalstu institūcijas, ja tas atbilst Latvijas Republikas starptautiskajām saistībām.

(3) Vācot informāciju par personu, kompetentās iestādes neiegūst informāciju no šā likuma 24.pantā minētajiem vajātājiem tādā veidā, lai vajātāji tiktu tieši informēti par faktu, ka konkrētā persona ir patvēruma meklētājs, bēglis vai persona, kurai piešķirts alternatīvais statuss, kā arī, ja šādi tiktu kaitēts minētās personas un viņa apgādājamo veselībai vai to viņa ģimenes locekļu brīvībai un drošībai, kas joprojām dzīvo izcelsmes valstī.

II nodaļa

Iesnieguma iesniegšana. Patvēruma meklētāja izmitināšana. Aizturēšana. Patvēruma meklētāja tiesības un pienākumi.

6.pants. (1) Pilngadīga persona iesniegumu iesniedz personīgi Valsts robežsardzei:

- 1) robežkontroles punktā pirms ieceļošanas Latvijā;
- 2) Valsts robežsardzes teritoriālajā struktūrvienībā, ja persona atrodas Latvijā.

(2) Patvēruma meklētāju identificē Valsts robežsardze. Valsts robežsardzei ir tiesības:

1) veikt patvēruma meklētāja un viņa mantu apskati, kā arī izņemt priekšmetus un dokumentus, ja tiem var būt nozīme iesnieguma izskatīšanā vai tie var radīt draudus patvēruma meklētājam vai apkārtējiem, sastādot par to protokolu;

2) nozīmēt un organizēt dokumentu, priekšmetu, valodas, medicīniskās un citas ekspertīzes un pārbaudes, lai identificētu patvēruma meklētāju, noteiktu patvēruma meklētāja vecumu un izcelsmi;

3) noņemt patvēruma meklētāja pirkstu nospiedumus un viņu nofotografēt.

(3) Valsts robežsardze veic pārrunas ar patvēruma meklētāju. Pārrunas var fiksēt skaņu un attēlu ierakstā, par to iepriekš informējot patvēruma meklētāju. Pārrunas neveic, ja atbilstoši ārsta atzinumam patvēruma meklētājam ir pastāvīgi veselības traucējumi, kas to nepieļauj.

(4) Valsts robežsardze pārrunu rezultātā iegūto informāciju un iesniegumu nekavējoties iesniedz Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes (turpmāk – Pārvalde) Bēgļu lietu departamentam (turpmāk – Departaments).

7.pants. (1) Nepilngadīgais bez pavadības iesniegumu iesniedz šā likuma 6. panta pirmajā daļā noteiktajā kārtībā. Tā tiesības un likumīgās intereses patvēruma procedūras laikā pārstāv bāriņtiesas iecelts pārstāvis. Pārstāvja pienākumus, viņa iecelšanas kārtību, atlīdzības piešķiršanas un izmaksāšanas kārtību, atlīdzības apmēru nosaka Ministru kabinets.

(2) Par pārstāvi var būt rīcībspējīgs Latvijas pilsonis, Latvijas nepilsonis, Eiropas Savienības dalībvalsts, Eiropas Ekonomikas zonas valsts vai Šveices Konfederācijas pilsonis, vai trešās valsts valstspiederīgais, kuram ir tiesības uzturēties Latvijas Republikas teritorijā ne mazāk kā divus gadus, ja viņš ir sasniedzis 25 gadu vecumu, pārvalda valsts valodu, ir ieguvis vismaz pamatizglītību.

(3) Par pārstāvi nevar būt persona:

1) kurai atņemtas bērna aprūpes vai aizgādības tiesības;

2) kura sodīta par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu;

3) kura atbrīvota no kriminālatbildības, soda vai soda izciešanas par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu;

4) kura saukta pie kriminālatbildības par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, kas vērstas pret personu, bet kriminālprocess ir izbeigts sakarā ar noilgumu, izlīgumu, vai persona atbrīvota no soda izciešanas sakarā ar apžēlošanu vai amnestiju;

5) kura ir notiesātais, apsūdzētais vai aizdomās turamais kriminālprocesā par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu;

6) kura pārkāpusi bērna tiesību aizsardzību reglamentējošos normatīvos aktus;

7) kura atrodas aizgādībā;

8) kurai psihiatrs, narkologs vai ģimenes ārsts atzinis, ka persona veselības stāvokļa dēļ nespēj veikt pārstāvja pienākumus.

(4) Lai pretendētu uz pārstāvja statusu, persona bāriņtiesā, kuras teritorijā ir pretendenta deklarētā dzīvesvieta, uzrāda personu apliecinošu un izglītību apliecinošu dokumentu, dokumentus, kas apliecina

ārzemnieka vai bezvalstnieka tiesības uzturēties Latvijas Republikā, un iesniedz:

1) iesniegumu;

2) ģimenes ārsta, kura pacientu sarakstā persona ir reģistrēta un kura veselības aprūpē atrodas vismaz sešus mēnešus, psihiatra un narkologa atzinumus par personas veselības stāvokli.

(5) Pārrunas ar nepilngadīgo bez pavadības veic, kā arī lēmumu par šo personu sagatavo šim uzdevumam īpaši apmācīts darbinieks.

(6) Nepilngadīgajiem patvēruma meklētājiem tiek nodrošinātas izglītības ieguves iespējas atbilstoši izglītības jomu reglamentējošiem normatīvajiem aktiem. Ministru kabinets nosaka kārtību kādā nodrošināma izglītība.

8.pants. (1) Patvēruma meklētājs personu apliecinošus un ceļošanas dokumentus nodod Valsts robežsardzei, līdz tiek pieņemts galīgais lēmums par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu vai atteikumu to piešķirt, izņemot gadījumu, kad patvēruma meklētājam ir cits likumīgs pamats uzturēties Latvijas Republikā.

(2) Patvēruma meklētājam Latvijas Republikā izsniedz patvēruma meklētāja personas dokumentu, kura formu un izsniegšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

(3) Patvēruma meklētāja personas dokuments dod tiesības uzturēties patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā.

9.pants. (1) Patvēruma procedūras laikā patvēruma meklētāju izmitina patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā, kurā nodrošināti sadzīvei nepieciešamie apstākļi. Nepilngadīgajam bez pavadības nodrošina viņa fiziskajai un garīgajai attīstībai nepieciešamos dzīves apstākļus. Patvēruma meklētāju var pārvietot no viena patvēruma meklētāju izmitināšanas centra uz citu.

(2) Patvēruma meklētāju izmitināšanas centri ir Pārvaldes struktūrvienības.

(3) Patvēruma meklētāju neievieto patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā, kamēr viņam ir likumīgs pamats uzturēties Latvijas Republikā. Dzīvesvietas maiņas gadījumā patvēruma meklētājs informē Departamentu par jauno dzīvesvietas adresi.

(4) Patvēruma meklētāja, kurš izmitināts patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā vai robežkontroles punktā, vai Valsts robežsardzes teritoriālajā struktūrvienībā, uzturam, kā arī higiēnas un pirmās

nepieciešamības preču iegādei paredzēto izdevumu apmēru un segšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

10.pants. (1) Valsts robežsardzei ir tiesības aizturēt patvēruma meklētāju līdz 10 diennaktīm, ja:

- 1) nav noskaidrota patvēruma meklētāja identitāte;
- 2) ir pamats uzskatīt, ka patvēruma meklētājs cenšas ļaunprātīgi izmantot patvēruma procedūru;
- 3) ir pamats uzskatīt, ka patvēruma meklētājam saskaņā ar šā likuma nosacījumiem nebūs likumīga pamata uzturēties Latvijas Republikā;
- 4) kompetentām valsts iestādēm, to skaitā Valsts robežsardzei, ir pamats uzskatīt, ka patvēruma meklētājs rada draudus Latvijas Republikas valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai un drošībai.

(2) Valsts robežsardze patvēruma meklētāju aiztur un tiesnesis lēmumu par patvēruma meklētāja aizturēšanu pieņem Imigrācijas likumā noteiktajā kārtībā.

(3) Aizturēšanas termiņu var pagarināt, taču kopējais aizturēšanas termiņš nedrīkst pārsniegt patvēruma procedūras termiņu.

(4) Patvēruma meklētāju aizturēšanas laikā izmitina šim nolūkam paredzētās telpās robežkontroles punktā vai Valsts robežsardzes teritoriālajā struktūrvienībā, atsevišķi no personām, kuras tiek turētas aizdomās par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu.

11.pants. (1) Patvēruma meklētājam ir tiesības:

1) iesniegt iesniegumu un pārrunu laikā sniegt paskaidrojumus valodā, kuru viņam būtu jāsaprot un kurā viņš ir spējīgs sazināties. Nepieciešamības gadījumā Valsts robežsardze pieaicina tulku, kura pakalpojumus apmaksā valsts.

2) saņemt informāciju no Valsts robežsardzes un Departamenta par patvēruma procedūru, savām tiesībām un pienākumiem šīs procedūras laikā, kā arī iespējamām sekām, ja viņš nepilda savus pienākumus un nesadarbojas ar patvēruma procedūrā iesaistītajām institūcijām. Šo informāciju patvēruma meklētājam ir tiesības saņemt valodā, kuru viņam būtu jāsaprot un kurā viņš ir spējīgs sazināties;

3) par saviem līdzekļiem pieaicināt personu juridiskās palīdzības saņemšanai. Ja patvēruma meklētājam nav pietiekamu līdzekļu, viņam ir tiesības uz bezmaksas juridisko palīdzību Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumā noteiktā apjomā un kārtībā;

4) iepazīties ar dokumentiem, kas saistīti ar iesniegumu, izņemot, ja šādas informācijas vai avotu atklāšana varētu kaitēt Latvijas Republikas valsts drošībai, to organizāciju vai personu drošībai, kas sniedz šādu informāciju, vai to personu drošībai, uz ko informācija attiecas, vai ja varētu tikt kompromitētas izmeklēšanas, ko veic kompetentās iestādes, intereses saistībā ar iesnieguma izskatīšanu vai starptautiskās attiecības;

5) saņemt informāciju par Departamenta lēmumu un tā pārsūdzēšanas kārtību valodā, kuru viņam būtu jāsaprot, izņemot gadījumus, ja patvēruma meklētāju pārstāv pilnvarotā persona vai viņam tiek sniegta bezmaksas juridiskā palīdzība;

6) saņemt neatliekamo medicīnisko palīdzību un primāro veselības aprūpi par valsts līdzekļiem;

7) sazināties ar Apvienoto Nāciju Organizācijas augsto komisāru bēgļu lietās.

(2) Patvēruma meklētājam ir pienākums:

1) sadarboties ar Valsts robežsardzi, lai tā varētu noņemt viņa pirkstu nospiedumus, nofotografēt, kā arī identificēt viņu, un Departamentu, kā arī ar citām patvēruma procedūrā iesaistītajām institūcijām;

2) piedalīties pārrunās un sniegt informāciju personīgi, pat ja ieradusies pilnvarotā persona;

3) sabiedrības veselības interesēs iziet veselības pārbaudi;

4) uzturoties patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā, ievērot šā centra iekšējās kārtības noteikumus. Patvēruma meklētāju izmitināšanas centra iekšējās kārtības noteikumus apstiprina Ministru kabinets.

III nodaļa

Iesnieguma izskatīšanas, lēmuma pieņemšanas un tā pārsūdzēšanas kārtība

12.pants. (1) Departaments pieņem lēmumu par:

1) iesnieguma pieņemšanu izskatīšanā vai iesnieguma atstāšanu bez izskatīšanas;

2) bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu vai atteikumu to piešķirt;

3) alternatīvā statusa pagarināšanu;

4) bēgļa vai alternatīvā statusa zaudēšanu vai atņemšanu;

5) Padomes 2003.gada 18.februāra regulas (EK) Nr.343/2003, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga

par trešās valsts pilsoņa patvēruma pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm, (turpmāk – Regula) nosacījumu piemērošanu;

6) pagaidu aizsardzības piešķiršanu vai izbeigšanos.

(2) Departamenta lēmumu var pārsūdzēt Administratīvajā rajona tiesā (turpmāk – tiesa) patvēruma meklētājs vai viņa pilnvarota persona šajā likumā paredzētajos gadījumos un kārtībā. Pieteikuma (lietas) izskatīšanas laikā persona uzskatāma par patvēruma meklētāju, izņemot šā likuma 19. panta otrajā daļā noteikto gadījumu.

13.pants. (1) Lēmumu par iesnieguma atstāšanu bez izskatīšanas Departaments pieņem, ja:

1) cita Eiropas Savienības dalībvalsts (turpmāk – dalībvalsts) patvēruma meklētājam ir piešķirusi bēgļa statusu;

2) valsts, kas nav dalībvalsts, tiek uzskatīta par patvēruma meklētāja pirmo patvēruma valsti saskaņā ar šā panta otro daļu;

3) valsts, kas nav dalībvalsts, tiek uzskatīta par patvēruma meklētājam drošu trešo valsti saskaņā ar šā panta trešo daļu;

4) patvēruma meklētājs Latvijas Republikā ir iesniedzis identisku iesniegumu pēc lēmuma par iesnieguma atstāšanu bez izskatīšanas vai lēmuma par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu vai atteikumu to piešķirt spēkā stāšanās;

5) atkārtots iesniegums nesatur jaunu informāciju, kas palielina iespēju saņemt bēgļa vai alternatīvo statusu.

(2) Pirmā patvēruma valsts patvēruma meklētājam ir valsts, kurā viņš tiks atpakaļuzņemts un kurā viņš:

1) ir atzīts par bēgli un var joprojām gūt labumu no šādas aizsardzības;

2) bauda citādu pietiekamu aizsardzību, tostarp attiecībā uz patvēruma meklētāju tiek ievērots aizliegums viņu izraidīt uz valsti, kurā viņa dzīvība un brīvība ir apdraudēta viņa rases, reliģijas, tautības, politisko uzskatu vai piederības kādai noteiktai sociālai grupai dēļ.

(3) Drošā trešā valsts patvēruma meklētājam ir valsts, kurā:

1) patvēruma meklētāja dzīvība un brīvība netiek pakļauta briesmām, pamatojoties uz rasi, reliģiju, tautību, piederību noteiktai sociālai grupai vai politisko uzskatu dēļ;

2) attiecībā uz patvēruma meklētāju tiek ievērots aizliegums viņu izraidīt uz valsti, kurā viņa dzīvība un brīvība ir apdraudēta viņa rases,

reliģijas, tautības, politisko uzskatu vai piederības kādai noteiktai sociālai grupai dēļ;

3) attiecībā uz patvēruma meklētāju tiek ievērots aizliegums viņu izraidīt uz valsti, kurā viņš varētu tikt spīdzināts, kā arī pakļauts cietsirdīgai, necilvēcīgai un pazemojošai attieksmei, kā tas ir noteikts starptautiskajos tiesību aktos;

4) pastāv iespēja pieprasīt bēgļa statusu un, ja viņš tiek atzīts par bēgli, saņemt aizsardzību saskaņā ar 1951.gada 28.jūlija Konvenciju par bēgļa statusu.

(4) Par drošu Eiropas trešo valsti uzskata valsti, ja:

1) tā ir ratificējusi un ievēro 1951.gada 28.jūlija Konvencijas par bēgļa statusu noteikumus bez jebkādiem ģeogrāfiskiem ierobežojumiem;

2) tā pielieto patvēruma procedūru, kas noteikta attiecīgās valsts tiesību aktos;

3) tā ir ratificējusi Eiropas cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju un ievēro šīs konvencijas noteikumus, tostarp standartus attiecībā uz efektīvu tiesisko aizsardzību;

4) to kā drošu ir norādījusi Eiropas Savienības Padome trešo valstu kopējā sarakstā.

(5) Ja drošā trešā valsts, kas minēta šā panta trešajā un ceturtajā daļā, neļauj patvēruma meklētājam ieceļot tās teritorijā, patvēruma meklētāja iesniegumu izskata šā likumā 16.panta pirmajā daļā noteiktajā kārtībā.

14.pants. (1) Departaments no Valsts robežsardzes saņemto pārrunu rezultātā iegūto informāciju izskata un pieņem lēmumu par iesnieguma pieņemšanu izskatīšanā vai atstāšanu bez izskatīšanas trīs darbdienu laikā no to saņemšanas dienas.

(2) Pieteikumu tiesai par Departamenta lēmumu par iesnieguma atstāšanu bez izskatīšanas iesniedz Departamentam piecu darbdienu laikā. Departaments saņemto pieteikumu, to netulkojot, vienas darbdienu laikā pārsūta tiesai un pievieno Departamenta rīcībā esošos dokumentus un pierādījumus.

(3) Šādu sūdzību tiesa izskata trīs darbdienu laikā no dienas, kad pieņemts lēmums par valsts valodā tulkota pieteikuma pieņemšanu un lietas ierosināšanu. Tiesas nolēmums ir galīgs un nav pārsūdzams.

(4) Ja tiesa nolemj, ka uz patvēruma meklētāju neattiecas šā likuma 13. panta pirmajā daļā minētie nosacījumi, Departaments iesniegumu izskata šā likuma 16. pantā noteiktajā kārtībā.

15.pants. (1) Iesniegumu Departaments vai tiesa izskata saīsinātajā termiņā, ja:

1) patvēruma meklētājs, iesniedzot savu iesniegumu un izklāstot faktus, ir norādījis tikai informāciju, kas nav svarīga vai kurai ir minimāla ietekme uz iesnieguma izvērtēšanu;

2) patvēruma meklētājs nepārprotami neatbilst šā likuma 30.panta pirmajā daļā vai 32.panta pirmajā daļā minētajiem kritērijiem;

3) patvēruma meklētājs ir no drošas izcelsmes valsts, kas atbilst šā panta otrajā daļā minētajiem kritērijiem;

4) patvēruma meklētājs ir ieradies, šķērsojot valsti, kas nav dalībvalsts, un ir uzskatāma par drošu trešo valsti attiecībā uz patvēruma meklētāju;

5) patvēruma meklētājs ir maldinājis patvēruma procedūrā iesaistītās institūcijas, sniedzot nepatiesu informāciju vai viltotus dokumentus vai neiesniedzot atbilstīgu informāciju vai dokumentus saistībā ar savu identitāti vai valstspiederību, kas varētu negatīvi ietekmēt lēmumu par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu statusa piešķiršanu;

6) patvēruma meklētājs ir iesniedzis vēl vienu iesniegumu, norādot citus personas datus;

7) patvēruma meklētājs nav iesniedzis pamatotu informāciju, lai varētu noteikt viņa identitāti vai valstspiederību, vai pastāv pamatotas aizdomas, ka viņš ar nodomu ir iznīcinājis vai atbrīvojis no identitātes vai ceļošanas dokumenta, kas būtu palīdzējis noteikt viņa identitāti vai valstspiederību;

8) patvēruma meklētājs ir iesniedzis pretrunīgu vai nepietiekamu informāciju, kas rada pieņēmumu, ka viņa iesniegums saistībā ar viņa vajāšanu vai smagu kaitējumu, ir nepārliciecināms;

9) patvēruma meklētājs ir iesniedzis atkārtotu iesniegumu, nenorādot nekādu jaunu informāciju par viņa konkrētajiem apstākļiem vai situāciju viņa izcelsmes valstī;

10) patvēruma meklētājs bez pamatota iemesla nav iesniedzis iesniegumu agrāk, lai gan viņam bija šāda iespēja;

11) patvēruma meklētājs ir iesniedzis iesniegumu, lai kavētu vai izjauktu agrāka vai nenovēršama lēmuma spēkā stāšanos, kā rezultātā tiktu īstenota viņa izraidīšana;

12) patvēruma meklētājs bez pietiekama pamatojuma nav izpildījis pienākumus, kas minēti šā likuma 11.panta otrās daļas 1. un 2.punktā vai 21.pantā, vai patvēruma meklētājs ir aizbēdzis vai bez atļaujas atstājis izmitināšanas centru vai aizturēšanas vietu;

13) patvēruma meklētājs ieceļojis Latvijas Republikā nelikumīgi vai paldzināja savu uzturēšanos valstī nelikumīgi un bez pamatota iemesla nav iesniedzis iesniegumu cik ātri vien iespējams, ņemot vērā viņa ieceļošanas apstākļus;

14) patvēruma meklētājs rada draudus Latvijas Republikas valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai, vai viņš ir bijis izraidīts no Latvijas Republikas sabiedriskās drošības un kārtības iemeslu dēļ;

15) patvēruma meklētājs atsakās sadarboties ar Valsts robežsardzi, lai tā varētu noņemt viņa pirkstu nospiedumus, nofotografēt, kā arī identificēt viņu.

(2) Valsts tiek uzskatīta par drošu izcelsmes valsti, ja, pamatojoties uz tiesisko situāciju, tiesību aktu piemērošanu demokrātiskā sistēmā un uz vispārējiem politiskajiem apstākļiem, tajā nepastāv vajāšana, kā noteikts šā likuma 30. panta pirmajā daļā, spīdzināšana vai necilvēcīga vai pazemojoša attieksme vai sods, kā arī nepastāv vardarbības draudi starptautiska vai iekšzemes bruņota konflikta situācijās.

(3) Nosakot valsti par drošu izcelsmes valsti atbilstoši šā panta otrajā daļā minētajam, cita starpā, tiek ņemts vērā Eiropas Savienības Padomes drošu trešo valstu minimālais kopējais saraksts, kā arī apjoms, kādā patvēruma meklētājam aizsardzību pret vajāšanu vai sliktu apiešanos nodrošina:

1) attiecīgie valsts normatīvie akti un veids, kādā tos piemēro;

2) to tiesību un brīvību ievērošana, kas noteiktas Eiropas cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā vai Starptautiskajā paktā par pilsoņu un politiskajām tiesībām vai Konvencijā pret spīdzināšanu un citu nežēlīgu, necilvēcīgu vai pazemojošu izturēšanos vai sodīšanu;

3) neizraidīšanas principa ievērošana;

4) efektīva tiesiskās aizsardzības sistēma pret šo tiesību un brīvību pārkāpšanu.

16.pants. (1) Ja pieņemts lēmums par iesnieguma pieņemšanu izskatīšanā un pastāv šā likuma 30.panta pirmajā daļā vai 32.panta pirmajā daļā minētie nosacījumi, Departaments iesniegumu izskata trīs mēnešu laikā. Iekšlietu ministrijas valsts sekretārs vai viņa pilnvarota persona pamatotu iemeslu dēļ var pagarināt iesnieguma izskatīšanas termiņu līdz 12 mēnešiem.

(2) Ja pieņemts lēmums par iesnieguma pieņemšanu izskatīšanā un pastāv šā likuma 15.panta pirmajā daļā minētie nosacījumi, Departaments iesniegumu izskata 10 darbdienu laikā.

(3) Šā panta pirmajā un otrajā daļā noteikto termiņu skaita no Departamenta lēmuma par iesnieguma pieņemšanu izskatīšanā pieņemšanas dienas vai dienas, kad saņemts tiesas nolēmums par iesnieguma pieņemšanu izskatīšanā.

(4) Ja atbilstoši Regulai saņemts citas dalībvalsts kompetentas institūcijas lēmums par atteikumu izskatīt iesniegumu vai Latvijas Republika ir atbildīga par citā dalībvalstī iesniegta iesnieguma izskatīšanu, iesniegumu izskata šajā likumā noteiktajā kārtībā un termiņos. Iesnieguma izskatīšanas termiņu skaita no dienas, kad saņemts citas dalībvalsts atteikums uzņemties atbildību par iesnieguma izskatīšanu vai kad patvēruma meklētājs ieradies Latvijas Republikā.

17.pants. (1) Izskatot iesniegumu, Departaments vispirms lemj par bēgļa statusa piešķiršanu patvēruma meklētājam atbilstoši šā likuma noteikumiem. Ja uz patvēruma meklētāju neattiecas šā likuma 30.panta pirmās daļas nosacījumi, Departaments lemj par alternatīvā statusa piešķiršanu atbilstoši šajā likumā noteiktajai kārtībai.

(2) Lēmums par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu vai atteikumu to piešķirt attiecināms arī uz patvēruma meklētāja nepilngadīgajiem bērniem (arī aizbildnībā esošajiem), ja viņi vienlaikus ar vecākiem atrodas vai ierodas Latvijas Republikā. Izskatot iesniegumu, tiek ņemts vērā nepilngadīgās personas viedoklis.

(3) Departaments, pieņemot šā likuma 12.panta pirmajā daļā minētos lēmumus, var ietvert vienā lēmumā patvēruma meklētāju un tā apgādājamo (arī laulāto), ja iesniegumu pamatā ir vieni un tie paši fakti. Patvēruma meklētājs ar lēmuma saturu iepazīstināms nekavējoties, paskaidrojot viņam lēmuma būtību un tā pārsūdzēšanas kārtību valodā, kuru viņam būtu jāsaprot. Gadījumos, kad patvēruma meklētājs ir aizturēts saskaņā ar šā likuma 10.panta nosacījumiem, personu ar lēmumu iepazīstina Valsts robežsardze.

18.pants. (1) Pieteikumu tiesai par Departamenta lēmumu par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu vai atteikumu to piešķirt iesniedz Departamentam:

1) ja tas pieņemts saskaņā ar šā likuma 16.panta pirmo daļu – piecu darbdienu laikā;

2) ja tas pieņemts saskaņā ar šā likuma 16.panta otro daļu – trīs darbdienu laikā.

(2) Departaments saņemto pieteikumu, to netulkojot, vienas darbdienu laikā pārsūta tiesai un pievieno Departamenta rīcībā esošos dokumentus un pierādījumus.

(3) Patvēruma meklētājs ir atbrīvots no valsts nodevas par pieteikuma iesniegšanu tiesā.

(4) Lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz pieteikumu par Departamenta lēmumu par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu vai atteikumu to piešķirt, tiesa izskata:

1) par lēmumu, kas ir pieņemts saskaņā ar šā likuma 16. panta pirmo daļu – trīs mēnešu laikā no dienas, kad pieņemts lēmums par valsts valodā tulkota pieteikuma pieņemšanu un lietas ierosināšanu;

2) par lēmumu, kas ir pieņemts saskaņā ar šā likuma 16. panta otro daļu – triju darbdienu laikā no dienas, kad pieņemts lēmums par valsts valodā tulkota pieteikuma pieņemšanu un lietas ierosināšanu. Tiesa izvērtē Departamenta lēmuma atbilstību šā likuma 16.panta otrās daļas nosacījumiem.

(5) Lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz pieteikumu par šā likuma 14.panta pirmajā daļā vai 16.panta otrajā daļā minēto lēmumu, tiesa izskata rakstveida procesā. Lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz šā likuma 16.panta pirmajā daļā minēto lēmumu, tiesa var izskatīt rakstveida procesā, ja tā atzīst, ka lietā esošie pierādījumi ir pietiekami, lai izspriestu lietu.

(6) Tiesas nolēmums ir galīgs un nav pārsūdzams. Tiesas nolēmums stājas spēkā tā pasludināšanas brīdī, un tas nekavējoties paziņojams patvēruma meklētājam, paskaidrojot viņam nolēmuma būtību valodā, kuru viņam būtu jāsaprot. Par pieņemto nolēmumu tiesa nekavējoties informē Departamentu un Valsts robežsardzi.

(7) Tiesas lēmumi, kas pieņemti, veicot procesuālās darbības iesniegtā pieteikuma vai ierosinātās lietas izskatīšanai, nav pārsūdzami.

19.pants. (1) Ja pēc tam, kad lietā pieņemts galīgs lēmums, Departaments ir konstatējis jaunus faktus vai patvēruma meklētājs ir iesniedzis Departamentam atkārtotu iesniegumu, kas satur jaunu informāciju saistībā ar bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu, Departaments pieņem lēmumu par iesnieguma pieņemšanu izskatīšanā vai atstāšanu bez izskatīšanas. Ja atkārtotais iesniegums satur pietiekamu informāciju, lai pieņemtu iepriekš minēto lēmumu, var neveikt pārrunas.

(2) Departamenta lēmumu par atkārtota iesnieguma atstāšanu bez izskatīšanas var pārsūdzēt šā likuma 14.panta trešajā un ceturtajā daļā noteiktajā kārtībā. Sūdzības izskatīšanas laikā uz patvēruma meklētāju neattiecas šā likuma 3. panta pirmās daļas nosacījumi.

(3) Ja Departaments pieņem lēmumu par iesnieguma pieņemšanu izskatīšanā, atkārtotais iesniegums tiek izskatīts šā likuma 16.pantā noteiktajā kārtībā.

20.pants. Persona, kuras iesniegums izskatīts šā likuma noteiktajā kārtībā un attiecībā uz kuru pieņemts lēmums par atteikumu piešķirt bēgļa un alternatīvo statusu, tiek izraidīta Imigrācijas likumā noteiktajā kārtībā, izņemot, ja tai ir cits likumīgs pamats uzturēties Latvijas Republikā.

21.pants. (1) Patvēruma meklētājam ir pienākums pēc iespējas ātrāk sniegt visu informāciju, kas nepieciešama, lai izskatītu iesniegumu. Šie nosacījumi attiecas arī uz patvēruma meklētāja pilnvaroto personu.

(2) Šā panta pirmajā daļā minētā informācija, cita starpā, ir patvēruma meklētāja paskaidrojumi un dokumenti, kas ir viņa rīcībā attiecībā uz savu vecumu, iepriekšējo darbību, ieskaitot datu par viņa ģimenes locekļiem, tēvu un māti, brāļiem un māsām, identitāti, pilsonību un iepriekšējās dzīvesvietas valsti un vietu, iepriekšējiem patvēruma iesniegumiem, ceļojumu maršrutiem, personību apliecinājošiem un ceļošanas dokumentiem un iemesliem, kādēļ ir iesniegts iesniegums.

22.pants. (1) Iesniegumu izskata individuāli par katru patvēruma meklētāju un ņem vērā:

1) faktus, kas attiecas uz patvēruma meklētāja izcelsmes valsti laikā, kad tiek pieņemts lēmums par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu vai atteikumu to piešķirt, ieskaitot izcelsmes valsts normatīvos aktus un veidu, kādā tie tiek piemēroti;

2) paskaidrojumus un dokumentus, ko iesniedzis patvēruma meklētājs, ieskaitot informāciju par to, vai viņš bijis vai var tikt pakļauts vajāšanai vai smagam kaitējumam;

3) patvēruma meklētāja individuālo stāvokli un personīgos apstākļus, ieskaitot dzimumu un vecumu, lai, pamatojoties uz šiem apstākļiem, novērtētu, vai darbības, ar kādām patvēruma meklētājam bijis jāsaskaras vai ar kādām tam var nākties saskarties, būtu uzskatāmas par vajāšanu vai smagu kaitējumu;

4) vai patvēruma meklētāja darbības kopš izcelsmes valsts pamešanas bijušas saistītas tikai vai galvenokārt ar iesnieguma iesniegšanai nepieciešamo nosacījumu radīšanu, lai novērtētu, vai šo darbību dēļ patvēruma meklētājam būs jāsaskaras ar vajāšanu vai smagu kaitējumu, ja tas atgrieztos minētajā valstī;

5) vai būtu pamatoti sagaidāms, ka patvēruma meklētājs pieņemtu citas valsts aizsardzību, kurā viņš varētu pieprasīt pilsonību.

(2) Fakts, ka patvēruma meklētājs jau bijis pakļauts vajāšanai vai smagam kaitējumam vai tiešiem šādas vajāšanas vai šāda kaitējuma draudiem, ir nopietna norāde uz viņa pamatotajām bailēm no vajāšanas vai uz reālu risku ciest smagu kaitējumu, ja vien nav dibinātu iemeslu uzskatīt, ka šāda vajāšana vai smags kaitējums netiks atkārtoti.

(3) Ja patvēruma meklētāja paskaidrojumos norādītais nav pamatots ar dokumentiem vai citiem pierādījumiem, tiem nav nepieciešams apstiprinājums, ja:

1) visa attiecīgā informācija, kas ir patvēruma meklētāja rīcībā, ir iesniegta un ir sniegts pietiekams pamatojums attiecībā uz jebkādas citas attiecīgas informācijas neesamību;

2) patvēruma meklētāja paskaidrojumi ir saskaņoti un ticami un nav pretrunā ar informāciju, kas pieejama par patvēruma meklētāja lietu;

3) patvēruma meklētājs iesniedzis iesniegumu pie pirmās iespējas, ja vien viņš nevar parādīt, ka viņam bijuši pamatoti iemesli, kāpēc tas nav izdarīts.

23.pants. Pamatotas bailes no vajāšanas vai reāls risks ciest smagu kaitējumu var pamatoties uz:

1) notikumiem, kas notikuši, kopš patvēruma meklētājs atstājis izcelsmes valsti;

2) darbībām, kādās patvēruma meklētājs iesaistījies kopš izcelsmes valsts atstāšanas, jo īpaši, ja konstatēts, ka šīs darbības, uz kurām pamatotas bailes, izsaka un turpina izteikt izcelsmes valstī bijušo pārliecību vai orientāciju.

24.pants. Vajāt vai nodarīt smagu kaitējumu var:

1) valsts;

2) partijas vai organizācijas, kas kontrolē valsti vai būtisku valsts teritorijas daļu;

3) nevalstiskie dalībnieki, ja var apliecināt, ka šā panta 1. un 2.punktā minētie dalībnieki, ieskaitot starptautiskās organizācijas, nav spējīgi vai

nevēlas nodrošināt aizsardzību pret vajāšanu vai smagu kaitējumu, kā noteikts šā likuma 25.pantā.

25.pants. (1) Aizsardzību var nodrošināt:

- 1) valsts;
- 2) partijas vai organizācijas, ieskaitot starptautiskas organizācijas, kas kontrolē valsti vai būtisku valsts teritorijas daļu.

(2) Aizsardzība ir nodrošināta, ja šā panta pirmajā daļā minētie dalībnieki veic pasākumus, lai novērstu vajāšanu vai smagu kaitējumu, cita starpā, uzturot efektīvu tiesību sistēmu, lai atklātu, apsūdzētu un sodītu par darbībām, kas veido vajāšanu vai smagu kaitējumu, un patvēruma meklētājam ir pieeja šādai aizsardzība.

(3) Novērtējot, vai starptautiskā organizācija kontrolē valsti vai būtisku tās teritorijas daļu un nodrošina aizsardzību atbilstoši šā panta otrajā daļā noteiktajam, jāņem vērā vadlīnijas, kas ir ietvertas attiecīgos Eiropas Savienības Padomes tiesību aktos.

26.pants. (1) Patvēruma meklētājam nepiešķir bēgļa un alternatīvo statusu, ja daļā no izcelsmes valsts teritorijas nav pamatotu baļu no vajāšanas vai nav reāla riska ciest smagu kaitējumu un ir pamatoti sagaidāms, ka patvēruma meklētājs var palikt šajā valsts daļā.

(2) Pārbaudot, vai daļa no izcelsmes valsts atbilst šā panta pirmajā daļā minētajiem kritērijiem, laikā, kad tiek pieņemts lēmums par iesniegumu, jāņem vērā vispārējie apstākļi, kādi dominē šajā valsts daļā, un patvēruma meklētāja personīgie apstākļi.

27.pants. (1) Vajāšanas darbības šā likuma 30. panta pirmās daļas nozīmē ir:

- 1) pietiekami smagas to rakstura vai biežuma dēļ, lai tās veidotu smagu cilvēka pamattiesību pārkāpumu;
- 2) vairākas darbības, tostarp cilvēktiesību pārkāpumu kopums, kas ir pietiekami smags, lai ietekmētu indivīdu līdzīgā veidā, kā minēts šā panta pirmās daļas 1.punktā.

(2) Vajāšanas darbības, kas minētas šā panta pirmajā daļā, cita starpā var izpausties kā:

- 1) fiziskas vai garīgas vardarbīgas darbības, ieskaitot seksuālu vardarbību;

2) tiesiski, administratīvi, policijas vai tiesu iestāžu pasākumi, kas paši par sevi ir diskriminējoši vai kas tiek īstenoti diskriminējošā veidā;

3) apsūdzība vai sods, kas ir nesamērīgs vai diskriminējošs;

4) juridiskas pārsūdzības atteikums, kā rezultātā tiek piespriests nesamērīgs vai diskriminējošs sods;

5) apsūdzība vai sods par atteikšanos veikt militāro dienestu konflikta laikā, ja militāra dienesta veikšana ietvertu noziegumu vai tādu darbību izdarīšanu, uz ko attiecas šā likuma 31.panta pirmās daļas 3., 4. un 5.punkts;

6) darbības, kas īpaši vērstas pret dzimumu vai pret nepilngadīgām personām.

(3) Pieņemot lēmumu par iesnieguma atbilstību šā likuma 30.panta pirmajai daļai, ir jābūt saiknei starp šā likuma 28.pantā minētajiem iemesliem un šā panta pirmajā daļā minētajām vajāšanas darbībām.

28.pants. (1) Novērtējot vajāšanas iemeslus, ņem vērā:

1) rasi, īpaši apsvērumus, kas saistīti ar ādas krāsu, izcelsmi vai piederību kādai noteiktai etniskai grupai;

2) reliģiju, īpaši teisma, neteisma un ateisma uzskatu esamību, piedalīšanos vai nepiedalīšanos oficiālos privātos vai publiskos dievkalpojumos vienatnē vai kopā ar citiem, citas reliģiskas darbības vai uzskatu izteikšanu vai arī personīgu vai grupas uzvedību, kuras pamatā ir vai kuru izraisa jebkāda reliģiska ticība;

3) ka valstspiederība neietver vienīgi pilsonību vai tās neesamību, bet arī piederību kādai grupai, ko nosaka kultūras, etniskā vai valodas identitāte, kopēja ģeogrāfiskā vai politiskā izcelsme vai tās attiecības ar citas valsts iedzīvotājiem;

4) grupa veido īpašu sociālu grupu jo īpaši, ja:

a) šās grupas dalībniekiem piemīt kopīgas iedzimtas pazīmes vai kopēja izcelsme, ko nevar mainīt, vai tiem piemīt kopējas pazīmes vai pārliecība, kas ir tik svarīga identitātei vai apziņai, ka personu nevar spiest no tās atteikties, un minētajai grupai attiecīgajā valstī ir īpatna identitāte, jo apkārtējā sabiedrība to uztver kā atšķirīgu;

b) atkarībā no apstākļiem izcelsmes valstī īpaša sociāla grupa var ietvert grupu, kuras pamatā ir seksuālās orientācijas kopīgas pazīmes. Nevar uzskatīt par seksuālai orientācijai piederīgām tādas darbības, kas saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem tiek uzskatītas par noziedzīgām. Personas dzimums pats par sevi nav pietiekams pamats šā panta piemērošanai;

5) politiskos uzskatus, īpaši viedokļa, domu vai pārliecības esamību par potenciālajiem vajāšanas dalībniekiem, kuri minēti šā likuma 24.pantā, un viņu politiku vai metodēm, neatkarīgi no tā, vai patvēruma meklētājs rīkojies saskaņā ar šo viedokli, domām vai pārliecību vai nē.

(2) Novērtējot, vai patvēruma meklētājam ir pamatotas bailes no vajāšanas, nav būtiski, vai viņam faktiski piemīt rases, reliģijas, valstspiederības, sociālās vai politiskās pazīmes, kas izraisa vajāšanu, ja vajāšanas dalībnieks attiecinā uz patvēruma meklētāju iepriekšminētās pazīmes.

29.pants. Smags kaitējums šā likuma izpratnē ir:

- 1) nāves sods vai tā izpilde;
- 2) patvēruma meklētāja spīdzināšana vai necilvēcīga pazemojoša izturēšanās pret viņu, vai necilvēcīga vai pazemojoša sodīšana izcelsmes valstī;
- 3) smagi un individuāli draudi civiliedzīvotāja dzīvībai vai veselībai plaši izplatītas vardarbības dēļ starptautisku vai iekšēju bruņotu konfliktu gadījumā.

IV nodaļa

Bēgļa un alternatīvā statusa piešķiršana un atteikums to piešķirt

30.pants. (1) Uz bēgļa statusu var pretendēt trešās valsts valstspiederīgais, kurš pamatoti baidoties no vajāšanas rases, reliģijas, tautības, politisko uzskatu vai piederības kādai noteiktai sociālai grupai dēļ, atrodas ārpus valsts, kuras piederīgais šī persona ir, un nespēj vai šādu baiļu dēļ nevēlas pieņemt minētās valsts aizsardzību, vai bezvalstnieks, kas, būdams ārpus savas agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valsts, tādu pašu iemeslu dēļ, kā minēts iepriekš, nevar vai šādu baiļu dēļ nevēlas tajā atgriezties uz kuru neattiecas šā likuma 31.pants.

(2) Persona, kura ir vairāk nekā vienas valsts pilsonis, nevar pretendēt uz bēgļa statusu, ja tā bez iemesla baidās no šā panta pirmajā daļā minētās vajāšanas un neizmanto tiesisko aizsardzību kādā no savas pilsonības valstīm. Personas pilsonības valsts ir katra tā valsts, kuras pilsonis ir šī persona.

31.pants. (1) Bēgļa statusu nepiešķir, ja:

1) persona saņem aizsardzību vai palīdzību no citām Apvienoto Nāciju Organizācijas struktūrām, izņemot Apvienoto Nāciju Organizācijas augsto komisāru bēgļu lietās. Ja personai šāda aizsardzība vai palīdzība ir pārtraukta jebkādu iemeslu dēļ un ja pēc Apvienoto Nāciju Ģenerālās Asamblejas rezolūcijām to stāvoklis nav īpaši noteikts, uz to attiecas šā likuma nosacījumi;

2) tās valsts, kurā persona uzturas, kompetentas iestādes atzinušas, ka tai ir tiesības un pienākumi, kādi attiecināti uz šīs valsts pilsoņiem vai arī tiesības vai pienākumi, kas tiem līdzvērtīgi;

3) persona ir izdarījusi noziegumu pret mieru, kara noziegumu vai noziegumu pret cilvēci, kā noteikts starptautiskos dokumentos;

4) persona pirms ierašanās Latvijas Republikā ir izdarījusi smagu nepolitiska rakstura noziegumu. Īpaši nežēlīgas darbības, pat ja tās veiktas šķietami politisku mērķu vārdā, var atzīt par smagiem nepolitiskiem noziegumiem;

5) persona vainīga darbībās, kas ir pretējas Apvienoto Nāciju Organizācijas mērķiem un principiem.

(2) Šā panta pirmās daļās 3., 4. un 5.punktu piemēro arī personām, kas kūda vai citādi piedalās minēto noziegumu vai darbību izdarīšanā.

32.pants. (1) Uz alternatīvo statusu var pretendēt trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kuram nevar piešķirt bēgļa statusu saskaņā ar šā likuma 30.panta pirmo daļu, bet ir pamats uzskatīt, ka attiecīgā persona, ja tā atgrieztos savā izcelsmes valstī vai ja bezvalstnieks atgrieztos savas agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valstī, tam draudētu reāls risks ciest smagu kaitējumu un uz kuru neattiecas šā likuma 33.pants, un kura nevar vai šāda riska dēļ nevēlas pieņemt minētās valsts aizsardzību.

(2) Persona nevar pretendēt uz alternatīvo statusu, ja tā ir vairāk nekā vienas valsts pilsonis un ja tā bez pamatota iemesla baidās no šā panta pirmajā daļā minētajiem draudiem un neizmanto tiesisko aizsardzību kādā no savas pilsonības valstīm.

33.pants. (1) Alternatīvo statusu nepiešķir, ja:

1) persona izdarījusi noziegumu pret mieru, kara noziegumu vai noziegumu pret cilvēci, kā noteikts starptautiskos dokumentos;

2) persona izdarījusi smagu vai sevišķi smagu noziegumu;

3) persona vainīga darbībās, kas ir pretējas Apvienoto Nāciju Organizācijas mērķiem un principiem;

4) persona rada draudus Latvijas sabiedrībai vai drošībai.

(2) Šā panta pirmās daļas nosacījumus piemēro arī personām, kas kūda vai citādi piedalās minēto noziegumu vai darbību izdarīšanā.

(3) Personu izslēdz no to personu loka, kas tiesīgas pretendēt uz alternatīvo statusu, ja tā pirms ierašanās Latvijas Republikā ir izdarījusi vienu vai vairākus noziegumus, uz kuriem neattiecas šā panta pirmās daļas nosacījumi, par kuriem būtu piemērojama brīvības atņemšana, ja tie būtu izdarīti Latvijas Republikā, un ja viņš atstājis savu izcelsmes valsti vienīgi tādēļ, lai izvairītos no soda par šiem noziegumiem.

V nodaļa

Bēgļa un personas, kurai piešķirts alternatīvais statuss, tiesības un pienākumi

34.pants. Iespējami drīz pēc bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanas Departaments personai sniedz informāciju par tiesībām un pienākumiem, kas attiecas uz piešķirto statusu, valodā, kuru viņai būtu jāsaprot.

35.pants. (1) Bēglim, ievērojot 1951.gada 28.jūlija Konvenciju par bēgļa statusu, izsniedz ceļošanas dokumentu, kas vienlaikus ir arī bēgļa personu apliecinošs dokuments.

(2) Personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss un kura nevar saņemt savas pilsonības vai iepriekšējās mītnes zemes izsniegtu ceļošanas dokumentu, izsniedz ceļošanas dokumentu, kas vienlaikus ir arī personas, kurai piešķirts alternatīvais statuss, personu apliecinošs dokuments.

(3) Ja personai piešķirts bēgļa vai alternatīvais statuss, Valsts robežsardze pārsūta Departamentam tās rīcībā esošos bēgļa un personas, kurai piešķirts alternatīvais statuss, personu un ceļošanas dokumentus.

(4) Bēglis, saņemot šā panta pirmajā daļā minēto ceļošanas dokumentu, nodod Departamentam glabāšanā visus viņa rīcībā esošos ceļošanas dokumentus.

(5) Šā panta pirmajā un otrajā daļā minēto dokumentu formu un izsniegšanas kārtību nosaka Ministru kabinets. Bēglis un persona, kurai piešķirts alternatīvais statuss, pirmo reizi, saņemot dokumentu pēc attiecīgā statusa piešķiršanas, ir atbrīvoti no valsts nodevas.

36.pants. (1) Bēglim izsniedz pastāvīgās uzturēšanās atļauju.

(2) Personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss, izsniedz termiņuzturēšanās atļauju uz laiku līdz četriem gadiem, bet ne mazāk kā uz vienu gadu. Persona divus mēnešus pirms termiņa beigām iesniedz Departamentam iesniegumu par alternatīvā statusa pagarināšanu. Ja joprojām pastāv kāds no šā likuma 32.panta pirmajā daļā minētajiem nosacījumiem, Departaments viena mēneša laikā pieņem lēmumu par alternatīvā statusa pagarināšanu un termiņuzturēšanās atļaujas izsniegšanu uz laiku līdz četriem gadiem.

(3) Pieteikumu tiesai par šā panta otrajā daļā minēto Departamenta lēmumu var iesniegt tiesā piecu darbadienu laikā. Tiesa lietu izskata viena mēneša laikā un tās nolēmums ir galīgs un nav pārsūdzams. Lietas izskatīšanas laikā persona saglabā alternatīvo statusu.

(4) Šā panta pirmajā un otrajā daļā minētās uzturēšanās atļaujas izsniedz Ministru kabineta noteiktajā kārtībā. Bēglim un personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss, uzturēšanās atļauju izsniedz un reģistrē bez maksas.

(5) Personai, kura šajā pantā noteiktajā kārtībā saņēmusi uzturēšanās atļauju, ir tiesības strādāt Latvijas Republikā Imigrācijas likumā noteiktajā kārtībā.

37.pants. (1) Ja bēglim nav cita iztikas avota, pirmos 12 mēnešus pēc bēgļa statusa piešķiršanas viņš saņem pabalstu, kas sedz uzturēšanas, kā arī valsts valodas apguvei nepieciešamās izmaksas.

(2) Ja personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss, nav citu iztikas avotu, pirmos deviņus mēnešus pēc alternatīvā statusa piešķiršanas viņa saņem pabalstu, kas sedz uzturēšanās izmaksas.

(3) Šā panta pirmajā un otrajā daļā minēto pabalstu apmēru un piešķiršanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

38.pants. (1) Bēglim un personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss, ir tiesības apvienoties ar ģimenes locekļiem, kuri atrodas ārvalstīs. Personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss, šādas tiesības ir tad, ja tā pēc statusa piešķiršanas Latvijas Republikā uzturējusies vismaz divus gadus.

(2) Nepilngadīgam bēglim, kas nav noslēdzis laulību un ir bez vecāku pavadības, ir tiesības uzņemt pie sevis no ārvalsts ieradušos māti un tēvu.

(3) Kārtību, kādā notiek šā panta pirmajā un trešajā daļā minētā ģimenes apvienošana, nosaka Ministru kabinets.

VI nodaļa

Bēgļa un alternatīvā statusa zaudēšana un atņemšana

39.pants. (1) Bēgļa statusu zaudē, ja bēglis:

- 1) brīvprātīgi no jauna pieņēmis savas pilsonības valsts aizsardzību;
- 2) brīvprātīgi atguvis pilsonību pēc tam, kad bija to zaudējis;
- 3) ieguvis Latvijas Republikas vai citas valsts pilsonību un bauda jaunās pilsonības valsts aizsardzību;
- 4) no jauna atgriezies valstī, ko viņš atstāja vai ārpus kuras uzturējās sakarā ar bailēm no vajāšanas;
- 5) vairs nevar atteikties no savas pilsonības valsts aizsardzības, jo vairs nepastāv apstākļi, saistībā ar kuriem viņš tika atzīts par bēgli;
- 6) bezvalstnieks var atgriezties savā agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valstī, jo vairs nepastāv apstākļi, saistībā ar kuriem viņš atzīts ar bēgli.

(2) Piemērojot šā panta pirmās daļas 5. un 6.punktu, ņem vērā apstākļu maiņas būtisko un pastāvīgo raksturu.

40.pants. (1) Bēgļa statusu atņem, ja:

- 1) uz personu attiecas šā likuma 31.panta pirmās daļas nosacījumi;
- 2) persona sniegusi nepatiesu vai nav sniegusi informāciju, kurai bija izšķiroša nozīme bēgļa statusa piešķiršanā, tostarp izmantojusi viltotus dokumentus;
- 3) ir pamats uzskatīt, ka bēglis rada draudus Latvijas Republikas valsts drošībai;
- 4) bēglis, kas ar tiesas spriedumu atzīts par vainīgu sevišķi smaga nozieguma izdarīšanā, rada draudus Latvijas sabiedrībai.

(2) Šā panta pirmās daļas 3. un 4.punktā minētajos gadījumos bēgļa statusu nepiešķir.

41.pants. (1) Persona zaudē alternatīvo statusu, ja apstākļi, kuru dēļ bijis piešķirts alternatīvais statuss, vairs nepastāv vai ir mainījušies tādā mērā, ka Latvijas Republikas aizsardzība tai vairs nav nepieciešama.

(2) Piemērojot šā panta pirmo daļu, ņem vērā apstākļu maiņas būtisko un pastāvīgo raksturu.

42.pants. Alternatīvo statusu atņem, ja:

- 1) uz personu attiecas šā likuma 33. panta pirmās daļas nosacījumi;
- 2) persona sniegusi nepatiesu vai nav sniegusi informāciju, kurai bija izšķiroša nozīme alternatīvā statusa piešķiršanā, tostarp izmantojusi viltotus dokumentus.

43.pants. (1) Departaments pieņem lēmumu par bēgļa vai alternatīvā statusa zaudēšanu vai atņemšanu ne vēlāk kā mēneša laikā no dienas, kad tam kļuvis zināms kāds no šā likuma 39. 40., 41., vai 42. pantā minētajiem apstākļiem, un paziņo to personai.

(2) Šā panta pirmajā daļā minēto lēmumu persona var pārsūdzēt tiesā mēneša laikā no tā saņemšanas dienas.

(3) Tiesa pieņem nolēmumu mēneša laikā no pieteikuma saņemšanas dienas un paziņo par to personai. Tiesas nolēmums ir galīgs un nav pārsūdzams. Tiesas lēmumi, kas tiek pieņemti, veicot procesuālās darbības iesniegtā pieteikuma vai ierosinātās lietas izskatīšanai, nav pārsūdzami.

(4) Pieteikuma izskatīšanas laikā persona saglabā bēgļa vai alternatīvo statusu.

44.pants. (1) Personai, kura zaudējusi bēgļa vai alternatīvo statusu vai kurai atņemts bēgļa vai alternatīvais statuss, Latvijas Republika jāatstāj divu mēnešu laikā no iepriekšminētā lēmuma spēkā stāšanās brīža, ja tai nav cita likumīga pamata uzturēties Latvijā. Bēgļa ceļošanas un personu apliecinošu dokumentu un personas apliecību personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss, un uzturēšanās atļauju anulē, personai atstājot valsti.

(2) Ja personai atņemts bēgļa statuss saskaņā ar šā likuma 40.panta pirmās daļas 3. un 4.punktu vai alternatīvais statuss saskaņā ar šā likuma 42.panta 1.punktu, vai persona nav atstājusi Latvijas Republiku šā panta pirmajā daļā noteiktajā termiņā, lēmumu par personas piespiedu izraidīšanu Pārvaldes priekšnieks pieņem vienas darbdienu laikā.

(3) Lēmumu par piespiedu izraidīšanu persona piecu dienu laikā var pārsūdzēt tiesā. Pieteikuma iesniegšana tiesai neaptur lēmuma par piespiedu izraidīšanu darbību.

(4) Lēmumu par personas piespiedu izraidīšanu izpilda Imigrācijas likumā noteiktajā kārtībā.

VII nodaļa

Pagaidu aizsardzība Latvijas Republikā

45.pants. (1) Pagaidu aizsardzību piešķir personām, ja tām ir nepieciešama aizsardzība un tās ir vai ir bijušas spiestas atstāt savu pilsonības valsti vai, ja šīs personas ir bezvalstnieki, — savas iepriekšējās mītnes zemi:

- 1) bruņotu konfliktu vai ilgstošas vardarbības dēļ;
- 2) nopietnu cilvēktiesību apdraudējumu dēļ vai tās ir cietušas no sistemātiskiem vai vispārējiem cilvēktiesību pārkāpumiem.

(2) Šā panta pirmajā daļā minētajā grupā neiekļauj personu, ja ir pamats uzskatīt, ka tā atbilst šā likuma 31. panta pirmās daļas 3., 4., vai 5. punktā minētajiem nosacījumiem vai ja tā rada draudus Latvijas Republikas valsts drošībai vai ar tiesas spriedumu atzīta par vainīgu sevišķi smaga nozieguma izdarīšanā, kas apdraud Latvijas sabiedrību.

(3) Pamatojoties uz Eiropas Savienības Padomes lēmumu, Ministru kabinets izdod rīkojumu par pagaidu aizsardzības piešķiršanu personu grupai, nosakot tās kopējo skaitu, izmitināšanas kārtību Latvijas Republikā, nepieciešamo valsts finansējumu minētās personu grupas uzturēšanai, kā arī kārtību, kādā Latvijas Republikas valsts robežu šķērso persona, kurai piešķirta pagaidu aizsardzība.

(4) Šā panta pirmajā daļā minētās personu grupas sastāvu nosaka Departaments, sadarbojoties ar Apvienoto Nāciju Organizācijas augsto komisāru bēgļu lietās.

46.pants. Nekavējoties pēc lēmuma par pagaidu aizsardzības piešķiršanu pieņemšanas Departaments personai sniedz informāciju par tiesībām un pienākumiem, kas attiecas uz piešķirto statusu, valodā, kuru viņai būtu jāsaprot.

47. pants. (1) Personai, kurai piešķirta pagaidu aizsardzība, izsniedz termiņuzturēšanās atļauju uz vienu gadu Ministru kabineta noteiktajā kārtībā. Uzturēšanās atļauju izsniedz bez maksas.

(2) Pagaidu aizsardzību var pagarināt par sešiem mēnešiem, bet ne ilgāk par vienu gadu kopumā.

(3) Personai, kurai piešķirta pagaidu aizsardzība, ir tiesības:

- 1) strādāt Latvijas Republikā Imigrācijas likumā noteiktajā kārtībā;
- 2) saņemt neatliekamo medicīnisko palīdzību un primāro veselības aprūpi, ja tai nav pietiekamu līdzekļu;
- 3) apvienoties ar ģimenes locekļiem Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.

(4) Nepilngadīgai personai, kurai piešķirta pagaidu aizsardzība, tiek nodrošinātas izglītības ieguves iespējas atbilstoši izglītības jomu reglamentējošiem normatīvajiem aktiem.

48.pants. (1) Personai, kurai piešķirta pagaidu aizsardzība, ir tiesības iesniegt iesniegumu. Iesnieguma izskatīšanas laikā persona nav uzskatāma par patvēruma meklētāju šā likuma izpratnē, ja tā uzturas Latvijas Republikā kā persona, kurai piešķirta pagaidu aizsardzība.

(2) Personai, kuras iesniegums izskatīts šā likuma noteiktajā kārtībā un attiecībā uz kuru pieņemts lēmums par atteikumu piešķirt bēgļa un alternatīvo statusu, ir tiesības uzturēties Latvijas Republikā kā personai, kurai piešķirta pagaidu aizsardzība, ja nav beidzies pagaidu aizsardzībai noteiktais termiņš.

49.pants. (1) Personai, kurai piešķirta pagaidu aizsardzība, izsniedz personas apliecību, kuras formu un izsniegšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

(2) Persona, saņemot personas apliecību, nodod Departamentam glabāšanā savus personu apliecinošos un ceļošanas dokumentus līdz brīdim, kad tai ir beigusies pagaidu aizsardzība un tā atstāj Latvijas Republiku.

50.pants. (1) Lai pārvietotu personu, kurai piešķirta pagaidu aizsardzība, uz citu dalībvalsti, tai izsniedz pārvietošanas dokumentu. Pārvietošanas dokumenta formu un tā izsniegšanas kārtību, kā arī nepieciešamās informācijas apjomu apmaiņai starp dalībvalstīm, nosaka Ministru kabinets.

(2) Pārvietojot personu uz citu dalībvalsti, ņem vērā personas piekrišanu šādai pārvietošanai.

(3) Ja personu, kurai piešķirta pagaidu aizsardzība, pārvieto uz citu dalībvalsti, tai beidzas pagaidu aizsardzība Latvijas Republikā.

(4) Latvijas Republika uzņem atpakaļ personu, kurai piešķirta pagaidu aizsardzība Latvijas Republikā, ja tā paliek vai cenšas bez atļaujas nokļūt citā dalībvalstī, pagaidu aizsardzībai noteiktajā termiņā.

51.pants. (1) Personai, kurai piešķirta pagaidu aizsardzība, ir tiesības brīvprātīgi atgriezties izcelsmes valstī pagaidu aizsardzībai noteiktajā termiņā, kā arī divu mēnešu laikā no pagaidu aizsardzības izbeigšanās brīža.

(2) Persona, kura brīvprātīgi atgriezies izcelsmes valstī, var iesniegt Departamentam lūgumu par atpakaļ atgriešanos Latvijā, ja nav beidzies pagaidu aizsardzībai noteiktais termiņš.

(3) Pieņemot lēmumu par personas brīvprātīgu atgriešanos izcelsmes valstī vai izskatot tās lūgumu par atpakaļ atgriešanos Latvijā, Departaments ņem vērā apstākļus personas izcelsmes valstī.

52.pants. (1) Personai, kurai beigusies pagaidu aizsardzība, Latvijas Republika jāatstāj, ja tai nav cita likumīga pamata uzturēties Latvijas Republikā. Personas apliecību un uzturēšanās atļauju anulē, personai atstājot valsti.

(2) Ja persona, kurai beigusies pagaidu aizsardzība, nav atstājusi Latvijas Republiku šā likuma 51.panta pirmajā daļā noteiktajā termiņā, lēmumu par personas piespiedu izraidīšanu Pārvaldes priekšnieks pieņem 10 dienu laikā. Pieņemot lēmumu par personas piespiedu izraidīšanu, ņem vērā humānus iemeslus, kas īpašos gadījumos atgriešanos var padarīt neiespējamu. Ja persona sava veselības stāvokļa dēļ nevar ceļot, jo ārstēšanās pārtraukšanas gadījumā var iestāties nopietnas nelabvēlīgas sekas, to neizraida, kamēr turpinās šis stāvoklis.

(3) Lēmumu par piespiedu izraidīšanu persona septiņu dienu laikā var pārsūdzēt tiesā. Pieteikuma iesniegšana tiesai neaptur lēmuma par piespiedu izraidīšanu darbību.

(4) Lēmumu par personas piespiedu izraidīšanu izpilda Imigrācijas likumā noteiktajā kārtībā.

Pārejas noteikumi

1. Ar šā likuma spēkā stāšanos spēku zaudē 2002.gada 7.martā pieņemtais Patvēruma likums (Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 2002, 8.nr.; 2005, 4.nr.; 2006, 14.nr.).

2. Ministru kabinets sešu mēnešu laikā no šā likuma spēkā stāšanās dienas izdod šajā likumā paredzētos noteikumus. Līdz šo noteikumu spēkā stāšanās dienai tiek piemēroti šādi saskaņā ar Patvēruma likumu izdotie Ministru kabineta noteikumi, ciktāl tie nav pretrunā ar šo likumu:

1) Ministru kabineta 2002.gada 3.septembra noteikumi Nr. 406 „Noteikumi par patvēruma meklētāja personas dokumentu un tā izsniegšanas kārtību”;

2) Ministru kabineta 2002.gada 3.septembra noteikumi Nr.409 „Noteikumi par bēgļa ceļošanas dokumentu”;

3) Ministru kabineta 2002.gada 3.septembra noteikumi Nr.410 „Noteikumi par personu apliecinošu dokumentu personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss, un par personas apliecību personai, kurai piešķirta pagaidu aizsardzība”;

4) Ministru kabineta 2005.gada 8.februāra noteikumi Nr. 119 „Noteikumi par uztura, higiēnas un pirmās nepieciešamības preču iegādes izdevumu apmēru patvēruma meklētājam un šo izdevumu segšanas kārtību”;

5) Ministru kabineta 2005.gada 9.augusta noteikumi Nr.586 „Kārtība, kādā nodrošināma izglītība patvēruma meklētāju nepilngadīgajiem bērniem vai nepilngadīgajiem patvēruma meklētājiem”;

6) Ministru kabineta 2005.gada 30.augusta noteikumi Nr.652 „Kārtība, kādā Latvijas Republikā notiek bēgļa ģimenes atkalapvienošana, kā arī tās personas ģimenes atkalapvienošana, kurai piešķirts alternatīvais statuss”;

7) Ministru kabineta 2005.gada 20.septembra noteikumi Nr.721 „Noteikumi par pabalstu bēglim un personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss”;

8) Ministru kabineta 2006.gada 3.oktobra noteikumi Nr.813 „Uzturēšanās atļauju noteikumi”.

3. Šā likuma 35.panta otrā daļa stājas spēkā 2007.gada 1.novembrī.

4. Iesniegumi, kas iesniegti līdz šā likuma spēkā stāšanās dienai un par kuriem nav pieņemts galīgais lēmums atbilstoši Patvēruma likuma noteikumiem, izskatāmi šajā likumā noteiktajā kārtībā.

Informatīva atsauce uz Eiropas Savienības direktīvām

Likumā iekļautas tiesību normas, kas izriet no:

1) Padomes 2001.gada 20.jūlija direktīvas 2001/55/EC par obligātajiem standartiem, lai pārvietoto personu masveida pieplūduma gadījumā sniegtu tām pagaidu aizsardzību, un par pasākumiem, lai līdzsvarotu dalībvalstu pūliņus, uzņemot šādas personas un uzņemoties ar to saistītās sekas;

2) Padomes 2003.gada 27.janvāra direktīvas 2003/9/EK, ar ko nosaka obligātos standartus patvēruma meklētāju uzņemšanai;

3) Padomes 2003.gada 22.septembra direktīvas 2003/86/EK par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos;

4) Padomes 2004.gada 29.aprīļa direktīvas 2004/83/EK par obligātajiem standartiem, lai kvalificētu trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kā bēgļus vai kā personas, kam citādi nepieciešama starptautiska aizsardzība, šādu personu statusu un piešķirtās aizsardzības saturu;

5) Padomes 2005.gada 1.decembra direktīvas 2005/85/EK par minimālajiem standartiem attiecībā uz dalībvalstu procedūrām, ar kurām piešķir un atņem bēgļa statusu.